

יובל תל אביב

איור של מבנים נבחרים בעיר תל
אביב נועד לשקף את תחומי
הפעילות המייצגים אותה.

מעצבי הבולים נדרשים לבחון את הרקע להנפקת כל
בול בו הם מטפלים, ולנסות ולגבש רעיון חדש ופורץ
דרך שיביע באופן הטוב ביותר את המסר הטמון בבול.
יש כמובן סיכון שההצעה החדשנית תתקבל בחוסר
הבנה מצד חלק מן הקהל, אולם דרך זו עדיפה על פני
היצמדות לנתיב המוכר והשגרתי.

תל אביב

בשנת 1909 נוסדה ממזרח לעיר יפו שכונת מגורים אשר נקראה בשם "אחוזת בית". זמן קצר לאחר מכן בחרו תושבי השכונה לשנות את שמה ל-"תל אביב", תוך שהם מביעים תקווה כי מפעל הבנייה הצנוע יגדל ויתפתח, ויהפוך לעיר ואם בישראל. תקוות התושבים התממשה במתכונת רחבה בהרבה מזו שחזו מייסדי השכונה, ותל אביב גדלה במהירות, התנתקה מיפו, והפכה לעיר העברית הראשונה בעולם.

בשנת 1951, באיחור של שנתיים, הנפיק השירות הבולאי בול לציון מלאת 40 שנה לייסוד העיר. הבול עוצב על ידי האחים מקסים וגבריאל שמיר.

בול יובל תל אביב

לציון מלאת חמישים שנה לעיר העברית הראשונה, החליט השירות הבולאי להנפיק בשנת 1959 בול דואר מיוחד לכבוד האירוע.

השירות הבולאי פנה למספר מעצבים וביקש הצעות לעיצוב הבול. מבין העיצובים שהוגשו לבחינה נבחר גם הפעם הבול שהוצע על ידי האחים מקסים וגבריאל שמיר, מבכירי מעצבי הבולים בישראל.

בתחילת שנת 1959, בעקבות פרסום מוקדם של מראה הבול העומד לצאת לאור, נפגש שלמה שמיר, עורך המגזין "בולים", עם גבריאל שמיר אשר פירט בפניו את השיקולים שהובילו אותו בעיצוב הבול.

מדוע דווקא כך?

לרגל הופעתו הקרובה של בול תל-אביב, ולאחר שהגיע לידינו תצלומו של הבול הנ"ל, ובו 4 בניינים חשובים של העיר תל-אביב, נפגשנו עם הצייר הגראפיקאי מר ג. שמיר, ביקשנו ממנו מספר דברי הסבר על צורת הבול ואופן ביצועו ושאלנו מה היו שיקוליו לבחירתם של אותם ארבעת הבניינים, המופיעים על בול יובל תל-אביב.

עיתון בולים, 20 בפברואר 1959

צבעי הרקע של הבול

חציו הכחול מסמל את הים (ה-
כוונה לים התיכון שלחופיו שו-
כנת העיר תל-אביב), ואילו
חציו השני, בצבע אוקר, מסמל
את החולות, עליהם נולדה ו-
התפתחה העיר תל-אביב.

עימוד המבנים בבול

הבנים

מצוירים כגוש אחד, המהווה מ־
עין מדרגות עולות משמאל ל־
ימין, הבאות לסמל את התפת־
חותה והתעצמותה של העיר.

המבנים המשולבים בבול

המעצב בחר לשלב בבול ארבעה מבנים המייצגים את תחומי הפעילות המאפיינים את תל אביב.

המבנים המשולבים בבול

הגימנסיה העברית הרצליה

„בגמנסיה הרצליה בחרתי
משום שהיא היתה בשעתה ה-
בנין הציבורי הראשון בעיר
תל-אביב, וניתן לראות בה את
אבן היסוד לחינוך העברי ב-
עיר.

הגימנסיה העברית נוסדה ביפו בשנת 1905, והועברה לשכונה היהודית "אחוזת בית" זמן קצר לאחר ייסודה. המבנה המפואר הוקם בתרומת הנדיב יעקב מוזר, שביקש לקרא לגימנסיה על שמו של בנימין זאב הרצל.

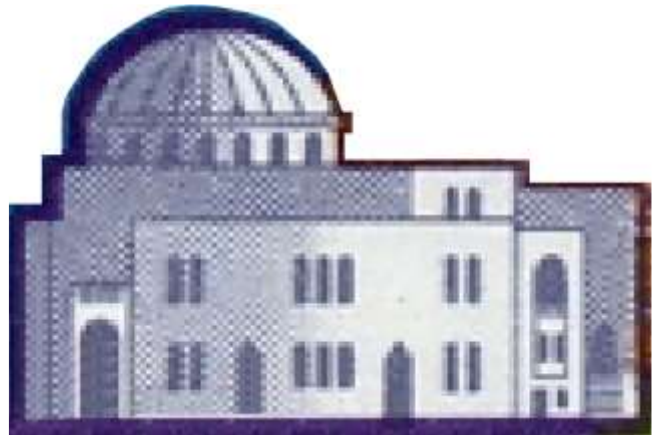
מקור: ויקיפדיה

הגימנסיה העברית הרצליה התמונה משנות ה-30

המבנים המשולבים בבול

בית הכנסת הגדול

„בית הכנסת הגדול (ברחוב
אלנבי פינת אחד-העם) מציין
את הדת שלנו. לא יתכן לצייר
את דיוקנה של תל-אביב ה-
עיר העברית הראשונה והגדולה
לה בימינו אנו, מבלי להזכיר
את הגורם הדתי.

בית הכנסת הגדול של תל אביב הוקם ברחוב אלנבי
בשנת 1925, והשלמתו התאפשרה בתרומת רוטשילד.

מקור: ויקיפדיה

תמונה של מבנה בית הכנסת הגדול בשנת 1934

המבנים המשולבים בבול

היכל התרבות

„ב,היכל התרבותי ניתן, ל-
דעתי, הביטוי לתרבות. כן מצ-
יין בנין זה, בו שוכן האודיטור-
יום על שם פרידריק מאן, הי-
שג חשוב של הארכיטקטורה
המודרנית.

בתחילת שנות החמישים יזמה עיריית תל אביב את הקמתו של אולם קונצרטים מודרני שירכז את פעילות התרבות בעיר. לאחר כארבע שנות בנייה נחנך המבנה ב-1 באוקטובר 1957. חלק מן המימון להקמת המבנה נתרם על ידי הנדבן האמריקאי פרידריק מאן, והיכל התרבות נקרא על שמו.

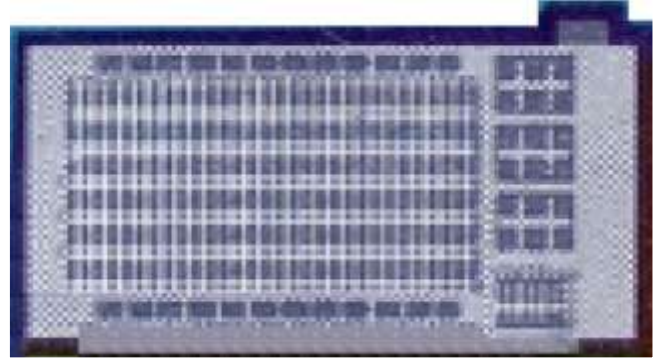
מקור: ויקיפדיה

תמונה של היכל התרבות בשנת 1957

המבנים המשולבים בבול

בית הוועד הפועל של ההסתדרות

„בנין ועד הפועל של הסתדרות העובדים הכללית, מופיע בבול כסמל לתנועת העבודה העברית, שתרמה את חלקה הניכר בפיתוחה של העיר תל-אביב, בה מוצאים את משכנם רבבות פועלים עבריים.”

בשנת 1956 הושלמה הקמתו של בית הוועד הפועל של ההסתדרות.

מקור: ויקיפדיה

תמונה של בית ההסתדרות בשנת 1964

עיריית תל אביב התנגדה לבול

כאשר פורסם לראשונה העיצוב המתוכנן של הבול לציון שנת היובל לתל אביב, הביעו אנשי עיריית תל אביב הסתייגות מהמתכונת המוצעת.

אנשי העירייה פנו אל השירות הבולאי וביקשו להיות מעורבים בקביעת צורתו של הבול שיונפק. השירות הבולאי דחה את הפנייה על הסף, וטען כי "קביעת צורתו של בול היובל היא בסמכותה הבלעדית של ועדה מוסמכת".

השירות הבולאי בישראל סירב לשתף פעולה עם ראש עיריית ת"א, מר חיים לבנון, בענין הוצאת בול היובל של העיר תל אביב, בטענה, כי קביעת צורתו של בול היובל היא בסמכותה הבלעדית של ועדה מוסמכת...
ראש עיריית תל אביב פנה לשר חלת שנת 1959. כפי שנודע יכול הביל רות הבולאי וביקש לשתף את אבות קבוצת בנינים כגון בית הכנסת הג' העיר בקביעת צורתו של בול יובל דול, "היכל התרבות" ובנין בית ההס' החמישים של תל אביב שיופיע בהת' תדרות.

עיתון הבוקר, 30 בספטמבר 1958

מענין שלפני זמן רב כאשר עלתה הצעת הוצאת בול יובל בשביל תל-אביב הגיש השירות הבולאי הצעות שונות, שנתקבלו מציירים שונים להוצאת בול היובל לעיריית תל אביב. ברם אף אחת מן ההצעות לא עמדה במבחן הואיל והן לא ביטאו את העיר תל-אביב.
בשיחה עם ראש העירייה הביע בפני מר לבנון את תמיהתו על סירוב השירות הבולאי וכפי הנראה שהוא עומד לערער בפני ראשי שירות זה על התחלטה.

בהמשך הכתבה ציין העיתונאי אבא איתמר כי לא הייתה זו ההתנגדות הראשונה לעיצוב הבול, וכי בכוונת ראש העיר לערער בפני השירות הבולאי ולדרוש את שיתוף העירייה בעיצוב הבול.

עיריית תל אביב התנגדה לבול

למעשה, בשלב בו הביעה העירייה את התנגדותה זה כבר היה מאוחר מידי.

כחודשיים קודם לכן, ב-30 ביולי 1958 קיימה ועדת השרים לאישור סמלים דיון על בול תל אביב ואישרה את הנפקתו על פי הצעתם של האחים שמיר.

לעיון הוועדה הועלו עשר הצעות שהוגשו על ידי שבעה מעצבים, ומתוכם נבחרה כאמור הצעת האחים שמיר.

חברי הוועדה הציעו לאחים שמיר לבצע שינויים קלים בעיצוב הבול: "לשנות את הצבעים, ולהבליט את הגוונים של הבניינים".

מפרטוקול מס' 46
של ישיבת ועדת השרים לאישור סמלים
יום ד', י"ג באב תשי"ח, 30.7.1958

ב. בול ירושלמי של תל-אביב

הוגשו 10 הצעות מאת 7 אמנים.

החלט: 1) לאשר את ההצעה של האמנים האחים שמיר.

2) להציע לאמנים לשנות את הצבעים, ולהבליט את הגוונים של הבניינים.

קטע מפרוטוקול ועדת השרים לאישור סמלים, 30 ביולי 1958

הבול שהונפק

ב-4 במאי 1959 הנפיק השירות הבולאי את הבול לציון יובל העיר תל אביב.

וכמובן, לא כולם היו מרוצים

היו מי שמתחו ביקורת על העיצוב ששילב ארבעה מבנים שונים בתערובת שלא היה לה תקדים בבולי ישראל, כפי שציין אריה לינדנבאום בכתבה בעיתון דבר. בתשובתו למקטרגים הוא הזכיר לקוראיו בול שהונפק באיטליה ב-29.5.1950.

כיצד אפשר "לדחוס" בבול קטן אחד ארבעה בנינים גדולים? בקשר לכך נזכיר בול איטלקי שהופיע ב־1950 ועליז לא פחות מ־14 כנסיות. הבול האיטלקי אינו מן היפים. אך אין ספק כי ארבעה בנינים שבבול תל־יפה.

בול השנה הקדושה באיטליה

שנת 1950 הייתה הפעם הראשונה לאחר תום מלחמת העולם השנייה בה הוכרזה "שנה קדושה" על ידי הכנסייה הקתולית. לרגל האירוע בחר המעצב קוראדו מצנה (Corrado Mezzana) לשלב בבול פסיפס דחוס של 14 כנסיות ואתרים קדושים מכל רחבי אטליה.

